

БЕЛАРУСКІ ПАРТЫЗАН

Месячн. беспартыйная часопісь Змагароу за Бацькаўшчыну

Цана павольнага нумэру
— 20 польскіх марак. —

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Галоўны
Штаб Беларускай Партызанаў — Белавеж-
ская Пущча.

№ 1 ЖНІВЕНЬ (АГУСТ) 1922

Да Чытачоу.

Выпускаючы „Беларускі Партызан“, які з’явіцца адгалекам думкі і змагароу акунівацца палякамі Краю, мы зьяяртемся да нашых паважных Чытачоу з некалькімі словам:

Польскія маездны, абманам заціпіўшы наш Край, наіфружаюць усе сілы, каб як наймацней прыдушыць нас, абрабавань набывае крывавымі потам нашае дабро, зьнішчыць прыродныя багацьці-лясы ды іншую нашу маемасьць.

Народ наш стогне над чужацкім ярмом, ня бачучы ад польскіх захватчыкаў нічога, апроч голаду, холаду ды зьдэскаў!

На нас, Партызанаў, лягла цяжкая, але пачэснае заданьне ратавань Бацькаўшчыну ад гэтых няпрошаных польскіх крукачоу.

Яны ня маюць ніякай літасьці над нашым Народам, гэтым жа, толькі яшчэ ў большым ступкі, павінны плаціць і мы ім.

Ніякай пашчады грабцаўмі! Хай не задрожыць наша рука ў пачэрпцы маганьні!

Але, змагаючыся з чужацкімі польскімі гвалтоўнікамі, мы павінны добра ведаць, што і як робіцца ў варожым стане, каб сваечасна маглі рэагаваць на польскае шляхецкія самадурства.

Вось „Беларускі Партызан“ і па-стараецца дапамагчы ва ўсім гэтым разабрацца і асьветліць справу так, як яна ёсьць, праўдзіва.

Дарагія Чытачы заклікаюцца на дапамогу прысылаю матэрыялаў.

Рэдакцыя.

Да польскіх вешацеляў.

Многачарплівы Беларускі Народ, якімі зносіўшы розныя несправедлівасці, цярпіла аднёсся спачатку і да польскай шалёнай акупацыі, якую варшаўскія абшарнікі гвалтоўна накінулі на Наш Край.

Цярпіла глядзеў народ, як польскія паны—урэд пачалі адразу забіраць у тутэйшага жыхарства апошняе дабро, нішчыць нашы лясы, зачыняць беларускія школы, забараняць родную нашу мову.

Цярпіла зносіў зьдэскі, пыткі, турчы ды расстрэлы.

У сваёй чыстай душы народ разважаў, што гэта часовае бяда-нядоля міне, што польскім акупантам абрыдне зьдэск,—і палегчыцца жыццё...

Так думаў народ акупаванага чужынцамі краю і чакаў улёгі, але польскі абшарнік, відаць, ня меў зьмяніць сваёй зьярнай натуре і ломіць тое, што гнецца.

Чым больш цярпліва маўчаў і гнуўся наш паневольны народ, тым мацней пашыраліся апэтыты панска-польскага ураду.

У канцы канцоў зусім мёртвае пятля стала зацягацца вакол жыхара акупаванага Краю. Народ пачаў задыхацца!

Наг' цярпеньне цярплівейшага з народаў — Беларускага доннула і тыя, што больш не маглі зносіць страшэннага зьдэску чужынцаў, схапіліся за аружжы!

Пратэсты-паўстаньня Беларускіх Партызанаў распачаліся з самых першых дзён польскае навальі, пашыраючыся, дасягнулі свайго максымуму ў гэтым, 1922-м гаду.

Абшарніцкі польскі урад усімі сіламі стараецца забрудзіць чыстую ідэйную барацьбу нашых Партызанаў і праз сваю прадажную прэсу хоча паказаць Эўропі, што змагаецца „з бандытамі беларускімі“.

Не, паны-акупанты! Разбірайцеся лепей! Вельмі лёгка адрожніць джэлар-нартызана м Іацкаўшчыну ад „звычайнага бандыта“!

Праўда, вашы польскія парадкі, грабежства, лапуўніцтва парадзілі і бандытаў, бо яны навучыліся ад вас, але гэта вашы браты, а ня нашы — ім меіцца разам з вамі на адной асіме!

Калі трашчаць ад партызанаў вашы банкі ды скарбніцы, ня дэвіцеся гэтаму: на барацьбу з вашым гвалтам патрэбны грошы, і гэныя грошы партызаны вярнулі з вашых банкаў на Эўропу, як награбленыя вамі з нашга народу.

Нам цікава, ці лічыць варшаўскі, урад бандытам пана Пілсудскага, каторы з усім польскім народам пэўна памятае „Бэзданн“, дзе ў 1906 гаду Пілсудскі на барацьбу з царска-расейскім гнётам на некалькі мільёнаў золатам абабраў расейскі цяжкі?

Нам здаецца, што Пілсудскі маві вамі прымаецца нацыянальным гэроем.

Звычайна гэрой называе другі гэрой.

На жаль, павінны сказаць, што вы, лічучы сябе гэроямі, ня хочаце прызнаць гэтага прана за шчылі, і „гэрой-Пілсудскі“ вельмі спакойна прыказвае з Варшавы ў наш Беласток расстрэльваць запраўдных

герою-змагароў за свой задушаны вамі народ — нашых храбрых самавадказных партызанаў.

Гвалтоўныя польскія парадкі ў нашай зямлі ўжо выклікалі народных герояў — Атаманаў Хмару, Скамароха, Чорта ды Ішых, якія не на жыццё, а на смерць вядуць барацьбу з варшаўскімі акупантамі.

А што датычыць часнасьці, дык польскім акупантам належыць вучыцца ёй ад нашых герояў — Атаманаў, якія, нават пачынаючы з імі барацьбу, раней аб гэтым папераджаюць!

Г. К.

Нашы героі-Атаманы ня хочуць дэрэмнага праліцьця крыві ні сваёй ні польскай.

Стаўшы на чале змагароў, падняўшых зружжю супроць польскага гвалту, яны ўсімі сіламі стараюцца на сам-перад мірна згаварыцца з польскім урадам.

Аб гэтым іскрава сведчыць *уважліва чытаючы*, які пасланы сваёчасна Паўстанскім Штабам польскаму ўладзе. Друкуем яго.

Ультыматум, пасланы Паўстанскім Штабам Начальніку Польскай Дзяржавы Пялсудскаму.

„Начальніку Польскай Дзяржавы Пяну Пялсудскаму ў Варшаве. Копія Старшине Лігі Нацыі ў Жэневе. Ад акружнага атамана беларускіх партызанаў грамадзяніна Германа Скамароха. Беларусь. Чыны Конспіратыўнага Штаба.

Ультыматумныя вымаганьня.

Мы упоўнаважаны ад партызанаў і ўсяго селянства паветаў Беларускага, Бельскага, Бераст-Літоўскага, Вукавацкага, Пружанскага і др. зьвярнуцца да Вас, Пяну Пялсудскі, і прат Вас, да ўсяго Польскага Народу аб прызнанні нашых ніжэй-пісаных вымаганьняў, а найменш:

1) У імя справядливых чалавечых і правоў адмовіцца ад прэтэнзій на Беларусь і прызнаць яе права на самаазначаньні, як нацыі.

2) Неадложна спыніць жорсткія рэпрэсіі ў стасунку да ўсіх бел-

русаў, а такжа перастаць апечатаваць праваслаўныя храмы, арэштываць сваявольнікаў, обыскі, біцьцё палітычных дзеячоў у вашых турмах і прызнаць недатычынасьць да ўсяго Беларускага.

3) Неадложна звольніць з турмаў усіх арэштваных палітычных беларусаў.

4) Неадложна спыніць высеканьне лясоў, а такжа перастаць вывазіць розныя матэрыялы як: машыны, лесаспальні, ж.-дарожную маёмасьць і інш. ас.

5) Неадложна прыгатаваць для эвакуацыі польскія войскковыя часткі, жандарскія атрады, сыскныя аддзелы і паліцыю.

6) Дзяржаўныя установы і іх маёмасьць павіны быць поўнасьцю перададзены, а такжа і народныя банкі Беларускага краю, як уласнасьць Беларускаму Народу.

7) Неадложна склікаць мешаную камісію для перадачы усіх спраў і рашэньня пільных пытаньняў.

Калі вышэйпісаныя вымаганьня ня будуць прызнаны Польскім Урадам і Польскім народам, а яшчэ больш пойдучь рэпрэсы, арэшты і розныя прасьледваньня на Беларускі Народ, то мы з: вынікі, якія ні стануцца, не аддавааем.

Мы верым, што дабьемся вызваленьня і што сваей перамогай узмацуем наш Нацыянальны Сьцяг.

Да вас, Пане Старшыня Лігі На-

цый, звертаемся мы, панявольныя Беларусы, і просім не дапусьціць далейшых гвалтаў над намі, мы вымагаем толькі нашай незалежнасьці і нашай свабоды.

Атаман Горадзенішчыны

Г. Скамерал.

Вып. аб. Н-ка Штабу

Палкоўнік (подпісь).

Ад'ютант (подпісь).

30 сьнежня 1922 г.

Браты Беларуская Партызаны!

24-га мая гэтага 1922 году польскі владзейскі суд у Беларустоку расстраляў чатырох нашых Братоў-Партызанаў: Андрэя Тамашука—21 году, Янку Захарчука—24 гадоў, Янку Піцелюка—20 гадоў, і Дзямяна Мартынюка—38 гадоў.

Гэтыя нашы слаўныя Таварышы у маладым веку зляжылі свае голавы за Родны Край у барацьбе проці насільнікау — панюў варшаўскіх!

Іх маладая душа ня вытрымала, бачучы нявольны зьдэс над нашым гаротным народам, бачучы паняверку польскіх жандараў, жаўнераў і нязлічных урадаўцаў.

Яны паўсталі з аружжам у руках супроць польскага гвалту і грабязу нашага добра, нашых людзей, і нікія польскія лгарства аб тым, што яны звычайныя бандыты і разбойнікі, ня могуць забрудзіць іх слаўныя імёны.

Вечны пакой Вам, храбрыя Барцы за лепшую долю сваіх пакрыўджаных братоў!

Хай зямля будзе для Вас пухам!

Ваша сьвятая кроў з'явіцца тым моцным элемэнтам, які дутка зьвяжа ўнесь наш паняволены Народ на агульную барацьбу з польскімі крыўдзіцелямі. З кожнай каплі Вашай крыві паўстае новы атрад партызанаў.

Сьпіце спакойна у Роднай Зямлі!

Ваши імёны Народ Беларускі запіша навекі ў сваім сэрцы! Ваша ахвяра ніколі не забудзецца!

Вы явілі прыклад усяму Народу акупаванага краю, што лепей гэройская сьмерць, чым рабства пад польскім панам.

Вы наўчылі другіх, як барціць свая Блізкаўшчынку ад крумкачоў польскіх!

І хай памятаюць польскія паны — гвалтоўнікі і галоўны з іх Пілсудскі—вешапелі, што настане час, калі падымецца увесь Народ Беларускі, як адзін чалавек, з аружжам у руках і выжне на сільнікаў з сваёй Зямлі!

Там будзе расплата за ўсе крыўды, зьдэскі і грабежствам, якія зробляны Нашаму Народу!

Сьпіця, Герой!

За Вас, за сябе і за свой Народ мы падзякуем польскім гвалтоўнікам!

Ня скрыюць ад народнага гнева польскіх дармажэраў ніякія сілы!

Паўстаўшы Народ вымяце увесь польскі бруд з сваёго Роднага Краю.

Хай жыве Народ Беларускі!

Уперад, Вольныя Беларускія Партызаны!!!

Галоўны Штаб
Беларускіх Партызанаў.

Што нас чакае?

Кожны з нас ведае, як цяжка жылося земляробам да вайны!

Палоска вузенькая, бы мяжа — найбольш шастак, а калі трацяк гаспадаркі, дык ужо лічылася добра.

Дружыну Бог кожнаму дае: трэ пракарміцца, абуцца хоць як колечы, а скулы было ўзяць? Цяжка і рэдка приходзілі асьмакі — і людзі цярпелі страшэнную нэнду.

Абшарнікі моцна абаранялі свае мабіткі, а ў гэтым ім дапамагаў былы царска-расейскі урад.

Пасьля вайны і нямецкай акупацыі стала верніцца, што прышоў канец парадкам усіх чужынцаў у нашай хаце. Здавалася, што зямелька нарэшце дастанецца тым, хто сам яе апрацоўвае, а вышлі і тут наадварот.

Уваліліся новыя чужынцы — акупанты — польская шляхта, якая горш нішчэ за цара расейскага ўзяла нас у свае апугі. Зямлі мы як ня бачылі, так і ня бачым: пабыламу сьдзімо на сваіх старых межах, дзе і бараною ня пройдзеш, каб не чапіць суседа.

Польскія акупанты стараюцца добра падлерціся ў нашай зямлі. Яны навязьлі з Польшчы розных сваях дэкаў, хурманю, псароў, адным словам, сваіх служак і саджаюць іх на зямлю нашых братоў, якія яшчэ не вярнуліся з бязоў, замацоўваюць іх на былых казённых землях, царкоўных, манастырскіх і г. д.

Хочуць наладзіць у нашай старонцы свайго варанья, якое нам,

гаспадарам гэтага краю, хутка дыхнуць ня дасьць.

А маёнткі? Як стаялі, так і стаяць. Калі-ж дзе і надзяляюць якія абрэзкі з маёнткаў, дык ня нам, а усё тым-жа выходцам з Польшчы—кракіякам, варшавякам, пазнанцам... А наш народ як сядзеў на дзьвех бараках, так і застаўся на іх.

Не гагару ўжо аб тым, што палкі ўшэкаюць правастаўных і каталікам, якіх лічаць нібы то сваімі па веры, таксама нічога не даюць.

Што-ж нас чакае?

Адказ на гэта вельмі ясны.

Як галадавалі, як хадзілі голія босыя з гарбамі, як мярлі з голадаў, так і тален прыхотніца пранадзіць, бо палкі захапілі наш Край для таго, каб з Польшчы выкінуць лішніх людзей на нашу зямлю. Гэтым варшавскім абшарнікі бароніаць маёнткі, да якіх быў пачаў дабрацца безземельны працоўны народ.

Вось дык жыцьцё! Бяры пятлю і ісьці на бэльку. Больш дзеяцца, нічога не засталася нам, тутэйшым людзям.

Але ці-ж так гэта? Ці-ж запраўды няма ніякага выхад?

Не, браты, выхад ёсьць!

Боі даў чалавеку розум, змысла і рукі. Дзякуючы гэтаму, мы маем магчымасьць палепшыць сваё жыцьцё, толькі трэба наварушыцца.

Пасадзілі палкі сваіх наупанкаў дзе-кадзесьці на нашай зямлі, нам трэба працаваць у курыцы гэтых няпрощаных суседзяў.

Выкурим у адным мейсцы, у другім, у трэцім—нішнія каланісты пабаяцца лезьць на нашу зямлю. Цяпер тако сьвет: будзь на варце, калі хочаш жыць, бо толькі не даглядзь сам сябе, зараз-жа сядуць

на нішю зы так моцна, што потым не запынеш паразыта—чужынца.

Дык вось, браты! Калі мы паявдзем дружную барацьбу з польскімі акупантамі, нас чакае лепшая доля. На нас сумуе зямелька ў маёнтках, якая па ўсім абшару паліта потам і крывёй нашых башкоў, дзядоў, прадзедоў.

Нам трэба вучыцца ад суседзяў. У іх, напрыклад, Літоўскую Дзяржаву—там уся зямля ўжо прыналежыць народу. Там і закон выданы моцны, што ніхто ня мае права трымаць пад сабою зямлі больш як 75 дзесяцін.

Вось гэта па-Божаму! Не дарма польскія абшарнікі свалтам захапілі Вільнішчыну і Горадзеншчыну. Ясна, чаго яны лезьлі сюды: яны спадзевацца, што маёнткі будуць падзелены працоўнаму народу і прышлі бараніць іх.

А цемны польскі жаўнер, галадаўніца дома на двух маргах або на фяорыцы ў горадзе, падтрымлівае панов.

Праўда, да пары збан воду носіць. Настане момант, калі і польскія жаўнеры набяруцца розуму і пазічанаца з сваімі дармадэдамі.

Нам-жа чакаць гэтага часу некалі. Ня трэба дапускаць, каб польскім абшарнікі зноў узмацаваліся на нашай зямлі.

Мы павінны прымусяць іх ехаць у сваю Варшаву. Агонь, саўкера і штыга ў кожнага знойдзецца... Трэ раз-назаўсёды вызысыць свой край ад паразытаў польскіх.

Пасьля гэтага нас здзіцьдэй нашых напэўна чакае лепшае запраўднае жыцьцё.

I. Ш.

Апэрацыйная сводка

дзейнасці Беларускіх Партызанаў.

(За Ліпень месяц).

11. VII. 22 г. — узарваны склад агнестрэлных прыпасаў 2-га дэка палка артылерыі ў Гордні на Ерусалімскай вуліцы.
- 11-га — „ — узарваны чыгуначны мост на р. Котры на перагоне Горадно—Масты.
- 11-га — „ — адбылася бойка паміж партызанамі і палякамі ў месцы, дзе р. Шчара ўліваецца ў Нёман.
- 13-га — „ — спалены маёнтак войты Астрынскай гміны Лідзкага павету Філіповіча, які няміласэрна душыць народ.
- 16-га — „ — узарваны вузкакалейны мост на р. Котры і раскідана чыгуначная лінія на працягу 1-й вярсты. Па гэтай дарозе палякі вывозяць лес з Горадзенскай пушчы.
- 16-га — „ — адбылося пакушэнне паўстаўшых жыхараў на Горадзенскага паветовага старасту. Кони ў брычцы, на якіх ехаў стараста, забіты. Стараста застаўся цэлы.
- 17-га — „ — паўстаўшыя жыхары хацелі ўзарваць лесопільны завод у м. Азёрах Горадзенскага павету. Польскай уладзе удалося тата папярэдзіць, і ў месца, дзе распаложаны завод, уведзена польскае войска.
- 19-га — „ — знішчана 18 чалавек з атраду 81-га польскага палка каля в. Зубраво Бэрштоўскай вол. Горадзенскага пав., якія былі прысланы дзеля паймкі партызанаў.
- 19-га — „ — каля в. Ліпчанская — Руда Лідзкага павету адбылася бойка паміж партызанамі і карацельным польскім атрадам. На дапамогу карацельнаму атраду быў высланы запасны батальён 6-га палка легіянераў, які поўнасьцю перайшоў на стору партызанаў.
- 22-га — „ — разбіта усадзьба польскага афіцэра-каланіста ў 5 вёрстах ад м. Скідзель Горадзенскага павету.
- 23-га — „ — абстраляны паўстаўшымі жыхарамі ў часе звароту з рэвізіцыі коняй (на дарозе Астрына — Васілішкі Лідзкага пав.) Лідзкі паветова стараста.
- 23-га — „ — партызанамі ўзарваны два паравозы вузкакалейнай дарогі, якая праходзіць ад ст. Скідзель у бок м. Шчучын дзеля эксплуатацыі лясоў. Гэтыя паравозы былі адзінымі ў тутэйшага французскага закладу.
- 24-га — „ — недалёка ад м. Скідзель Горадз. пав. разбіты маёнтак Кашубінцы паляка Блудзевіча, які займае высокую пасадку ў Варшаве.

Галоўны Штаб
Беларускіх Партызанаў.

Апошнія весткі.

Не цячэ...

Міністры п. Пілсудскага збегалі ўвесь сыпет, шукаючы, дзе б выпрасіць грошай. Ён „касіюшыкі“ па-раўналіся ўжо з „савецкімі“.

Але, відаць, дурных больш няма: ні доляры ні іншыя „моцныя папе-

ры“ ня хочучь цячы ў кішэні польскіх абшарнікау.

Яно і зразумела: палякі ніколі ня здоляюць заплаціць і тых даўгоў, што ўжо нахаталі раней, а таму „шафка замкнулася“...

Адхрышчваюцца...

На Варшаўскай канферэнцыі палякі ўсімі сіламі стараліся прыцягнуць да сваёй захватніцкай палітыкі іншыя паўстаўныя народы і былі збаламушлі нібы-то на „саюз“ Фінляндзію, Эстонію і Латвію.

Павінны сказаць, што і тут Польшчы не пішанцавала: самая дужая і багатая Фінляндзія катэгорычна адмовілася падтрымліваць „польскія ларакі“.

Фінскі працоўны народ праз свой Сойм голасна заявіў, што з варшаўскімі насільнікамі яму не па дарозе і ня сцвёрдзіў „саюзу“, на які быў згодзіўся фінскі прадстаўнік.

Хутка Польшча будзе падобна да бусла, які ня можа выляцець у вырай і бадзязецца ў сысюжу адзін на балоце...

Т. З.

Песня.

Гэй, уперад, Партызаны,
Шчылымі радамі!
Дружна ў погу на змаганьне
З польскімі панамі!

Серп і косу мы абярням
На занятых лявах;
Бэльвадэр іх перацэням,
Скінем „ожэл—бляху“!

Пан Пілсудскі чэша вуха,
Корчанаца ад страху:
Мы падпусьцім яму „муху“
З усёго размаху!

Рэфэрэнтаў трасца душыць,
І „канаркі“ млеюць:
Партызан брыўей парушыць—
Ляхі ўсе шалеюць...

Гэць за Буг, паны-магнаты!
Гэць за Нарэў, чэрці!
Вынасі свае „пярнаты“—
Уцякай ад сьмерці!..

Сьмела ўперад, Партызаны,
Дружнай грамадою!
Мы адлацім за ўсе раны
Польскаю крывёю!!!

Пасля кожнай строфы прыпеў:
Раз-два, раз-два, уперад, Партызаны!

С. К-в.

Выдавец: Галоўны Штаб Беларускіх Партызанаў.

Рэдактар: Герман Сямароў.

БЕЛАРУСКІ ПАРТЫЗАН

Меслчн. безпартыйная часопісь Змагаюу за Бяцканаушчыну

Цана паасобнага нумэру: 50 марак. Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Галоўны Штаб Беларускай Партызаннаў — Беларускай Пушча.

№ 2-3 Верасень-Кастрычнік (сентябр-акцябр) 1922

Бяда-нядоля.

Польскія акупанты, відаць, паклаліся памучыць і ўсім скасаваць вярхоўскае насельніцтва гвалтам захопленнага імі нашага Краю. Няма такога куточка на абшарах акупацыі, дзе-б пад польскімі пыхтамі не працівалася кроў гаспадароў Краю — Беларусаў, дзе-б ракою ня лізілі сьлязы ўдоў і сірот.

Мы ня будзем відаць тут голых слоў, а прыгядзем невялікую частку з таго магарьялу, які маецца у нас, аб дзікіх расправах жандараў і розных вурдыкаў Пілсудскага над гаротным жыхарствам нашай Зямлі.

Друкуючы з болю сэрца спіс польскага гвалту і зьдзекаў, мы заклібаем саміх Чытачоў задумацца над тым, што робіцца у нас чужынцамі, бо Антанта і яе Ліга Нацыяў глядзяць на нашу справу вачамі польскіх абшарнікаў і ўсё яшчэ застаюцца сьляпымі і глухімі да нашай бяды-нядолі.

Вось гэты спіс:

- 1) У в. Старыні. Орлянскай вол. Лідзкага пав. зьб ты паліцыйей беларускі вучыцель Енза. У м. Жалудку ў паліцыі яго так страшна катавалі, што крыкі ахвяры былі чутны далека за мястэчкам.
- 2) У в. Прэціма Орлянскай вол. Лідзкага пав. арэштавацы беларускі школьнік і нацыянальны працаўнік Янка Дрозд за тое, што ён з'яўляўся заступнікам селянства.
- 3) У в. Церэхі Ражанкаўскай вол. Лідзкага пав. адданы пыхтам польскіх жандараў грам. Лявон і Мікалай Карповічы за тое, што назваліся беларусамі і не

- маглі сказаць, дзе знаходзіцца сын Лявона Янка, ухіліўшыся ад польскага войска.
- 4) У в. Стукалы, Орлянскай вол. Лідзкага пав. арэштваны і зьбіты солтыс, абвінавачаны ў тым, што не арэштаваў нарабранаў, якія адмовіліся ад службы ў польскім войску і ўцяклі.
- 5) У в. Раманавічы Ражанкаўскай вол. Лідзкага пав. карацельны польскі атрад зьбіў пагалоўна ўсіх жыхараў за тое, што яны адважыліся пусьціць набытак на дворное голае поля.
- 6) Грам. Даніла Кавалеўскага, 17 гадоў, палякі страшна катавалі за тое, што жонцы польскага сержанта—каланіста, якая зьдэкавалася над беларусамі, сказаў «палякаў з сваёй зямлі мы ўсіх выжнем». (В. Ново-Дзэражна Орлянскай вол. Лідзкага пав.).
- 7) У в. Замосьце Бэрштаўскай вол. Гарадзенскага пав. польскія жаўнеры зьбілі сына і бацьку Галасвічаў за тое, што супрацівіліся грабляжу, ратуючы ад рабунку сваіх сьвіней.
- 8) У в. Канюхі Гарадзенскага пав. палякі зьбілі грам. Чаплюка, 55 гад.; між іншым білі яго малаткамі ў пяты.
- 9) У в. в. Гарадзенскага пав. — Канюхі, Бондары і Кашубіны палякі зьбілі ўсіх сялян пагалаўна за тое, што яны ня хочуць вызнаваць польскіх акупантаў.
- 10) У в. Рыскі Бэрштаўскай вол. Гарадзенскага пав. мошпа зьнявечылі грам. Лебедзвіча, Сяковіча, сына апошняга Янка (па-мочнік солтыса), солтыса в Стралкі — усіх за тое, што прычыны дрэннай пагоды ня хутка пріставілі фураж.
- 11) Грам. уроч. Раці Забалоцкай вол. Лідзкага пав. Язэпа Антухевіча і яго матку Зосю Антухевіч, 67 гад., вельмі катавалі за тое, што сваяк іх, Якуб Антухевіч, уцёк з польскага войска.
- 12) Грам. в. Шум Бэрштаўскай вол. Гарадзенскага пав. Юрку Гудачэўскага за неспачуваньне акупантам збілі да таго, што ўсе аблічча яго апухла і шчарнела.
- 13) У в. Зарвіны Канюўскай вол. Лідзкага пав. польскія жандарні самачынна капаюць бульбу, забіраюць збожа з гумнаў і катуюць усіх пагалоўна.
- У грам. Міхаса Тамулевіча адабралі каня, карову, быка і сьвіню і, лагражаючы рэвольвером прымуслі выдаць распіску, што ўсё гэта прадана ім па добрай воле.
- 14) Збіты да поўсьмерці і засуджаны на 15 гадоў катаргі грам. в. Вітаво Орлянскай в. Аляксея Нічыпарук, 17 гадоў, за ідэю званьненьня Бацькаўшчыны ад польскіх акупантаў.
- 15) За спягаданьне беларускім паўстанцам білі і мучылі грам. в. Мацкевічы Беларэжскай вол. Пружанскага пав. Уладзіміра Вапу, солтыса Грыгора Мацкевіча і шмат іншых.
- 16) За гэта ж самае зьбіты грам. в. в. — Забагонс, Пескі і Лозіца Беларэжскай вол.: Несьбар Невядомскі, Міхась Козьмін, Янка Савіч, Васіль Мацкевіч, Зьмі-

трук Кендысь і Фадзей Леўчык (падлісніч). У Леўчыка адбіта мяса на нагах і ўсе пальцы сколаны голкамі (пазногці). За прапаганду ідэі звальнення ад польскіх акупантаў зьбіты

грам. м. Кляшчэлі Бельск. пав.: Аляксей Стасюк, Андрэй Рошчэнка, Мікалай Лаўрыновіч, Фалькевіч, Кандрацкі, Шчука, Якубоўскі, Рачкевіч і г. д. і г. д.

Нашы Гэроі.

Беларускі Народ, апынуўшыся ў бязлігасных руках польскіх абшартаў, ня бачучы нікуль палігчэвствай цяжкай долі, урэшце сам спачеў аружнюю барацьбу з акупантамі.

На чале паўстаўшых змагароў Бацькаўшчыны сталі выбітнейшыя і храбрэйшыя сыны нашага роду, якія і кіруюць агульным аганьлем.

У ліку многіх правадыроў мы вшчы паставіць на першае месца тамана Хмару, аб якім тут і пагурым, ддукудучы нарыс партызана Сірко.

Таман Вячаслаў Хмара —

— селянскі сын, находзячы з Пінскага пав., Менскай губ. Па сканьні пачатковай асьветы вучыўся отым у сярэдняй школе.

Да вайны працаваў у земскіх становах, дзе, ня глядзячы на маздныя голы, быў членам адной з сям-

Украіны. Дзякуючы вялікай рыхільнасці да працоўнага народу, Хмара м. заста розніца непрыемдэсьці ад былай царска-расейскай гадды.

Тыя-ж польскія абшарнікі, якія цяпер гнятуць блз літасьці наш працоўны народ, усмерна правакавалі Хмару перад расейскімі ўрадаўцамі і дабіліся таго, што ён быў высланы, як палітычны, у далёкі Нарымскі край (у Сыбіры), адкуль выратаваўся толькі з пачаткам вайны.

На вайне Хмара выдаваўся нязьмернаю храбрасьцю і, як падгаздолны арганізатар, быў пастаўлены на чале адной партызанскай вайскавай часткі, зложанай у большасьці з нашых братоў-беларусаў.

Ваюючы на родных абшарах, Хмара ўласнымі вачыма бачыў усю нядолю нашага народу і моцна гаравяў разам з ім.

Пасля рэвалюцыі 1917 году Хмара выступае ўжо як правадыр Беларускіх Партызанаў, змагаючыся з немцамі.

Добра памятаюць яго немцы: на вядомых абшарах ня раз трашчалі ад Хмары „жалезныя нямецкія парадкі“.

З вайны Хмара вярнуўся ў высокіх вайсковых чынох і з належнай практыкай.

Пры адходзе немцаў з Хмара па-трапіў вярнуць многім сялянам па-браныя немцамі коні, каровы ды іншую масмасьць. Ад немцаў жа, ён сілаю здабыў і шмат аружжа.

Калі прыйшлі новыя акупанты — палкі, абяцаўшыя волю нашаму народу, Хмара спачатку ня высту-паў супроць іх. Хутка, праўда, ён памыліўся, як і многія, хто пакладаў надзею на палкаў, і на страшны польскі гвалт і тэрор адказаў акупантам партызанскай барацьбой.

Першая гарачая справа ў Хмары адбылася з шайкаю польскага ве-шацеля Дамброўскага пад К.-Б., дзе яго партызанамі перабіта да 50 ча-

лапек гэтых „кавалерыстаў“ і адаб-рана столькі-ж коняй.

Захоўваючы сваіх малайцоў, Хма-ра ня кідаецца на драбязны рэчы. Але насільства польскае пад пашыр-народам заўсёды знаходзіць у Хма-ры палекны адпор, а пакрыўджань Сялянскі Народ — моцнага абаронцу сваіх пр-воў, патаптаных чужынцамі.

Дрыжаць перад грозным Атама-нам польскія гвалтоўнікі. Як сын на галаву, з'яўляецца неўлавы Хмара па ўсіх абшарах акупанцаў, і насучы помсту меч яго супрацоў-нікоў падае на шэльмоўскія галавы чужацкіх насільнікаў.

Партыз. М. Сірко

Німа прыцяля — шукай!

Усе мы добра ведаем, як адчу-вае сябе наш народ у капціорох польскай акупацыі. Гвалт і зьдэк польскі перавысілі ўсюлю меру. Папуўніцтва і розныя налогі ўшчэнт вруйавалі нас. Мы гібнем ад па-боў, холаду, голаду, ад розных хва-робаў.

Дзе ж шукаць дапамогі?

Калі скончылася вайна, ствары-лася Ліга Нацыяў, якая ўзяла пад апеку ўсе пакрыўджаныя народы. У Лігу ўходзіць і прадстаўнік Поль-шчы. Ён, зразумела, дакладвае лжэ аб тым, што нам вельмі соладка жывецца пад удадаю польскіх па-ноў і іх прыслужнікаў. Прадстаў-нікі іншых народаў у Ліге слухаюць польскую брахню і, прымаючы яе

на веру, нічога ня робяць дзеля палегчэньня нашай долі.

Зважаючы гэта, мы, выбраныя прадстаўнікі ад жыхарства Гора-дзенічыны і Віленшчыны, абгава-рыўшы справу з усіх бакоў, высла-навілі зьвярнуцца да Ураду сусед-няга брадкага Літоўскага народу, з каторым беларусы складалі агуль-ную Літоўска-Беларускую Дзяржаву, каб Літоўскі Урад заступіўся за наш народ і абкрыўдзе нашай да-лажкай Ліге Нацыяў.

У апрацаваным намі меморыяле мы прывялі невялікую частку таго гвалту, які робяць над намі палкі.

Падгатаваўшыся такім чынам, 4-га жніўня (аўгуста) мы пераступілі

часовую літоўскую мяжу і папалі ў Літоўскую Дзяржаву.

Там нас прынялі, як пакрыўджаных братоў: сэрці прыхільнымі словамі і прытулілі, як родных.

Пісьмя польскага пекла мы адраілі душою, бачачы запраўднае жыццё працоўнага народу.

У Літве раней усяго нам кінулася ў вочы тое, што там усюўныя — і земляроб, і урадавец, і тават першы міністр. Кожны там адчувае сябе вольным чалавекам і іраце на агульную карысьць.

В-га жыўня мы былі прыняты Ірэзыдэнтам Літоўскай Рэспублікі Міністрамі. Усе яны вельмі уважліва ўдаслухалі наш жаль, пагаравалі нам з намі аб бядзе нашага народу і аблілі давесці аб польскім валаце над намі да ведама Лігі Нацыяў.

Апрача гэтага, мы былі ў прадстаўнікоў іншых народаў пры Літоўскай Дзяржаве: Ангельскага, мэрыканскага, Францускага, Італьянскага, Немецкага, Чэха-Славацкага, Японскага і г. д.

Усім расказалі пра нашу бяду і

падалі належныя пісьмёныя заявы.

Усе яны ведаюць Польшчу з боку гвалту над паневольнымі народамі і дэкларавалі нашу жалобу далажыць сваім урадам.

Мы верымо, што цяпер нашыя дэляціі да ушу Заходняй Эўропы. Мы спадзеемся, што Ліга Нацыяў будзе пайфармавана аб нашым жыцці і прыме меры да таго, каб выратаваць нас з кайданоў польскіх.

Адзначаем, што нашым прадстаўнікі дэлегаты былі ад гэтых паласьцёў:

1) Гарадзэнскага павету — Верцелішскай, Гожанскай, Скідзяскай, Лапанскай, Індурскай, і Парэцкай.

2) Лідзкага пав. — Радунскай, Нова-Дворскай, Сабакіўскай, Острыскай, Ражанаўскай, Орлянскай і Шчучынскай.

3) Трокскага пав. — Марцынканскай.

Звыш таго былі дэлегаты ад Бельскага пав. Гарадзэнскай губ. і Сьвешчанскага пав. Віленскай губ.

Дэлегат М. Р.

Аб Варшаўскім Сойме.

Палякі ў хуткім часе прыступяць і выбараў у новы Варшаўскі Сойм, на чым гэныя выбары ням рыхтуюць правесць і на нашых абшчынах.

Мы ўжо добра ведаем, што даўма былы панскі Варшаўскі Сойм

Апрача зьдзірства, крыўды, гвал-

ту і зьдэкаў наш народ свайго ня бачыў ад палякаў.

Польскія акуланты наш край вічаць сваім, але мы гэтага вічкара ніколі ня будзем. У сваёй зьмай малавінны раслараджанні самі, а на чужэцкім насильнікі.

Разумеюць гэта і варшаўскія па-

ны і добра ведаюць, што не сягоньня - заўтра, а прыдзеца ім пакінуць нашу старонку.

Ня глядзячы на гэта, яны ўсе такі чмуцяць і баламуцяць народ, хочуць яшчэ болей абуць нас у польскія кандалы.

Будзьце на варце, Браты, і каталікі і прэваслаўныя!

Хай ніводзін наш голас ня будзе пададзены за польскіх кандыдатаў. Памятайце, што ад палякаў мы не дачакаемся ні зямлі, ні волі, ні лепшага жыцця!

А ўсё такі што-ж нам рабіць? Як трымацца пры гэтых выбараў? Калі польскія чыноўнікі пачнуць занасіць нас у спіскі, ніхай запісваюць. Нат мы самі павінны сачыць, каб нас усіх запісалі. Хай увесь сьвет бачыць, колькі нашага народу стогне пад польскім гвалтам, а на выбары ні ў якім выпадку ня йсьці. Мы не павінны самахоць лезьць у польскае ярмо.

Прыпамытайце справу з гэтак званым Віленскім Соймам, у які мы не галасавалі.

Палякі фалшам правялі ў гэнь Сойм некалькі сваіх паноў і паўпанкаў, якія адразу вынясьлі пасты нову аб далучэньні нашага Краю да мілай ім Польшчы. Але Ліга Нацыяў і ўсе Заходна-Эўрапейскія Дзяржавы, прыняўшы пад увагу тое, што мы, гаспадары Краю, туды не галасавалі, ня прызналі прылучэньня законным.

Хутка настане момант, што польскіх аблыжнікаў прымусяць пакінуць наш Край, бо лгарства і ашуканства польскія ўжо абрыдлі ўсяму сьвету.

Блізка час, калі мы самі ў сваім уласным агульна-Народным Сойме будзем вырашаць усе нашы справы.

Прэч польскіх паноў з іх польскаю палітыкай! Прэч іх абшэрніц-Варшаўскі Сойм!

Усе добра запамытайце, каб у дзень выбараў ніхто з нас і з хаты не паварашыўся!

Галоўны Штаб Белар. Парт.

Праца Партызанаў.

1) Каля ст. Замірэ Менскай губ. партызаны напалі на карацельны польскі атрад, які аграбляў мейсцовае жыхарства.

Палякаў забітых 3, у палон узятых 2. Намі здабыта 7 стрэльбаў і 2 каней.

2) Паустаўшымі жыхарамі вескі

Б. Горадзенскага пав. забіта 10 польскіх уланаў.

3) За страшнае спусташэньне лесу, пасля некалькіх папярэджаньняў, разбіты мяснтак князя Друцкага - Любэцкага ў м. Шчучын Мідзкага пав.

4) Спалены чыгунковы мост на

Нарэўцы недалёка ад Белавежа. Сюдою палякі вывозілі лес з Беларэжскай Пушчы.

5) Спалены склад лясных матар'ялаў (у 3 вярсты даўжынёю) у раёне ст. Гайнаўка-Чаромха.

Ад пажару пагарэлі тэлеграфныя ступы і запсана палатно чыгункі.

6) Зроблены п'янад на паліцэйскіх ідзел у раёне г. Пружаны. Забіта 10 паліцэйскіх. Трофеі — рознае зружжа.

7) У м. Кляшчэлі Бельскага пав. расстраляна 2 паліцэйскіх, якія няпласэрна мучылі мяйсцовае жырства. Забрана 2 коней з вазамі, 2 стрэльбаў і 10 французскіх гранат.

8) Забіты інжэнэр заводу „Ех-огі“ у Гайнаўцы за тое, што да-

памагаў жандарам і паліцыі лавіць партызанаў.

Наша здабыча налічваецца міліёнам.

9) Расстраляна 5 купцоў — лясных шмугляроў і кафіскавана некалькі магазынаў (у Г. Ян-ўцы і Лосіцах), дзякуючы чаму была дасягнута прыстаноўка эксплуатацыі п'ядомага раёну Беларэжскай Пушчы.

10) Каля м. Шчучын Лдзкага пав. „знайдзена“ забітымі 7 польскіх кавалерыстаў.

11) У 5 вёрстах ад м. Скідзель узарваны чыгунковы мост на р. Доўжыцы (уліваецца ў Нёман). Чыгунковыя зносіны паміж мастамі і Гораднам перарваны.

Галоўны Штаб
Беларус. Партыз.

З жыцця Партызанаў.

Прывітаньне.

Галоўны Штаб Беларускіх Партызанаў сэрдэчна і шчыра вітае 3 атрад 4-га партызанскага раёну з ідэалістычнай сф. рмаванымі і дзякуючы вялікую прэцу, якая зроблена градам у мінулым гаду на каўчыцы Роднага Краю.

Хай заветы нашы моцна жывуць Ваших душах!

Хай жыве Бацькаўшчына!
Хай жыве імяшчынец 3 Атрад!
Прэч польскіх акупантаў!
Галоўны Штаб Беларус.
Партыз.

Падзяка.

6-ы атрад 12-га партызанскага раёну шле шчырую падзяку зпасным жаўнерам 8-га польскага палка за 7 стрэльбаў і 11 гранатаў.

Апошнія весткі.

Няпрыемна...

Польскай уладзе вельмі неспрымна, што весткі аб гвалце над нашым народам ужо далацца да Лігі

Нацыя, якая і ўказала Польшчы на ле прыгожы парадкі ў акупаваным Краі.

Цяпер польскія чыноўнікі садзіць на мяйсцох, дзе жывуць пакры-

джанья імі грамадзяне, і складаюць патрэбныя ім пратаколы, прымушаючы падпіраўшых гэныя пратаколы сцверджаць сваімі подпісамі.

Прыводзім прысланую у Галоўны Партызанскі Штаб заяву грамадзян Тамаша Шчэснудэвіча, якая характэрнае польскія старанні.

Заява.

1922 году, Верасня 17 дзя да мяне, Тамаша Шчэснудэвіча, у в. Марцінкашчы прыехаў з Горадна польскі жандар, які пачаў мяне аправаць і пісаць пратакол аб тым, як раней біў мяне польскі жаўнер. Што пісаў жандар, я ня ведаю. Заўсёды ж і ўсякаму скажу, што мяне біў польскі жаўнер, па названню Плутановіч (3-й кампані 41-га Келецкага палка).

Калі польскі жандар напісаў пратакол, то прымусіў мяне, як неграматнага, паставіць тры крыжыкі і прылажыць паказальным пальцам

правой рукі адпечатак, што я і зрабіў, але не дзеля сцверджання таго, што пісаў жандар, а дзеля захавання сябе ад новых пабоеў.

Што трыма крыжыкамі і адпечатакам паказальнага пальца правай рукі сцверджаю.

(Ідуць тры крыжыкі і тры адпечаткі ад пальца).

Пакрыўджанья Братні.

Калі да Вас звернуцца польскія чыноўнікі з падобнымі-ж аправамі, нічога ня бойцеся і паказвайце праўду аб польскім гвалце. Ведаце, што мы стаімо моцна на варце і аб усіх крыўдах польскіх над намі будзем крычаць на ўвесь свет, а самых зладых польскіх гвалтунікаў пастараемся адправіць туды, адкуль ніхто ня прыходзіць.

Мы ўсё такі даб'ёмся таго, што польскія насільнікі павінны будуць пакінуць наш край.

Галоўны Штаб Беларус. Партыз.

З Ъ М Я П.

Сым. К.-а.

Зьмяя ў варшаўскім жупане
Залезла ў край наш Беларускі...
(А гэты сталася на вайне,
Калі ўцёк сам кайзер-прускі).
Упаўзла і кажа да народу:
„Глядзцеце—інша стала я
Вам прынясла спакой, свабоду —
Святкуй ўся ваша сям'я!
Народ прыстаў да слоў зьмяіных,
Стаў лашчыць гада дабралэй:
Павернуў сьпеем: салдатыным —
І апінуўся без надзеі...”

Зьмяя зьмяею засталася:
Кусе ўсіх, хто нападзе...
Скуль дабрата ў зьмяі знашлася?
Таго ня чуць яшчэ падзе!
Народ, хоць позна, аглянуўся:
Схапіў ен шлягу і абух,
Належа потым размахнуўся...
І па зьмяе бабух—бабух!
Тры асьвятліць расказ наш гэты:
Каб ліха не маняла нас,
Паставім мы назаўважы мету —
Ня верыць зьмяям ні на часі.

Выдавец: Галоўны Штаб Беларускіх Партызанаў.

Рэдактар: Г. Пяшча.

БЕЛАРУСКІ ПАРТЫЗАН

Мясячн. беспартыйная часопісь Змагароу за Бацькаўшчыну

Ціна: паасобнага нумэру
50 марак.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Галоўны
Штаб Беларускіх Партызанаў — Абыяк
4-га Району.

№ 4-5 Пiстапад-Сьнежань (ноябр-дэкабр) 1922

Вяселы́ Каляд,

Браты Партызаны!!!

Збліжаецца Вялікае Сьвята —
Параджэньце Хрыста. У
кожнага добрага чалавэка сэрца на-
стаўляецца нейкім цяплом. Шчырэй
спытаць душу, птушкаю прыхіль-
ваю ляціць яна да ўсіх пакрыўджа-
ў. Хочацца сказаць усім паніжа-
ным, пагарджаным: „Сьветлая
Праўда, што з'явілася на гарот-
ную зямлю 1922 гады таму назад, і
яму дае надзею на лепшую будучы-
ну“.

Ты бардзей гаварым мы
кашаку-абяздоленаму Народу.

Цярпеу Ты, Народзе, цяжка
яко некалькі гадоў і цяпер зносіш
роўня няўзгоды пад прыгонам чу-
жэцкіх акупантаў! Але не апускай

апускай безнадзейна галавы і рук.
Вер, што загляне сонца і ў твае
ваконца. Толькі ня сьпі душою і
целам. Пасоўвайся ўперад! Настой-
на, імкніся да вольнай Волі сьмеда!“

Праўда, занадта цяжка нам,
аруйнованым войнам і мужэцкаю
акупацыей. У многіх з нас на Сьвя-
та мо! і хлеба крышаня ня будзе!
Але гэта бязконца янодоля, яшчэ
мацней гаворыць нам аб тым, што
толькі тады зьнікле нашае гора,
калі сьлітасныя акупанты польскія,
што балююць на нашых абшарах,
будуць выгнаны агульнымі нашымі
сіламі з палітай морам слёз і крыві
нашаймногапакутнай Бацькаўшчыны.
Галоўны Штаб Белар. Парт.

Мінаючы Год.

Мінае яшчэ адзін цяжкі для нашай Бацькаўшчыны год; уплывае ў вечнасць. Мімаволі хочацца зірнуць назад, аглядэць духоўным вокам уцякаючую прошласць.

Сьлёзы і кроў нашы ў мінаючым гаду папяредняму ліліся пад бізунамі і шымпаламі польскіх насільнікаў, якія цемраю сядзяць на шыі нашага народу, як сядзелі, абдзіраючы ігнаміблячы безпатольны народ.

Але ў гэтым цяжкім гаду было шмат і сьветлага — такога, што выявіла нашу моц.

Калі раней польскія наездцы бязбожна разгублялі на нашай Староцы, у мінаючым гаду іх настрымалі сыны нашага Народу. Не адна бязглуздая польская мазгаўня апынулася ў кустох ад мяча паўстаўшых нашых нашых сыноў і братоў — Беларускіх Партызанаў.

Мы смела можам сказаць, што мінаючы год прымусіў варшаўскіх заправілаў задумацца і моцна задумацца...

Узлятаўшыя масты, дымам пашоўшыя абшарніцкія маёнткі, рас-

страляныя намі служкі польскіх гвалтоўнікаў — жандары ды іншыя погань, — усё гэта паказала вельможным паном, што жыўе наш Народ і будзе жыць; што гэты народ ужо ня стада, якім можна кіраваць, як хочаш, а што ён часова спаў, а цяпер устае і распраўляе свае спутанна члены.

Толькі невялікая частка сыноў Нашай Зямлі схапілася за зружжа, а ўжо абшарнікі польскія пакідаюць маёнткі і бягуць у Варшаву. А што будзе тады, калі ўвесь народ устане і пачне ачышчаць зямлю сваіх дзядоў і прадзедаў?

Прапускаючы гэты стары і разам новы для нас год, мы кажамо: вешчы снакой нашым Братом, што ляглі ў мінаючым гаду ахвяраю за Родную Странку! А жывым змагаром напамінаем, што мы павінны цвёрда стаяць на варце інтарэсаў Бацькаўшчыны аж да тых пор, пакуль астатні польскі крумак ня ляжа пад нашаю куляю, памятаючы, што гэты шчаслівы момант не за гарамі...

Г. П.

Чаму я пацетаў?

Мне было ня вельмі шмат гадоў, як распачалася вайна. Цягнулася яна доўга.

Прыйшлі немцы і занялі наш край.

Тут мы назіралі ліха: Немцы ізвучылі, як шанавалі крышэнъ хлеба.

Але павінен праўду сказаць, што немцы бралі на людзасьці і з кож-

нага ўсцяж.

Маеш кароўку, зьлівай малако. Ёсьць курыца, давай яйкі, колькі назначена. З іныя таксама трэ было ссыцца рознага добра.

Ну, тут хоць і цяжка, за тое ўсім роўна: усе людзі, папаўшыя ў цяволлю.

Наконт іншаго парадку — строгацьць. А без прычыны ня скрыўдзяць: Спаўний, што паложана па іх закону і сядзі спакойна — у хатнюю справу не вяжуцца.

Потым настаў такі час, што вышлі немцы. Мы аж перахрысціліся ад радасці. Дачакаліся — думаем і мы свабоды ў сваёй зямлі, адпачынем гаротнікі.

Але ня доўга мы дыхалі вольна. Хутка ўлезлі да нас польскія паны бацьккі якіх некалі паганялі на іхнішчыне бізунамі нашых бацькоў і дзядоў.

Вось тат дык пашло! Поўны разброд і самадурства польскае!

Божацька, мілы! Да чаго мы муслі прывыкаць! Нат жыцьцё пад імі нам здавалася цяпер расм...

Захацелася легіянэру яечні — папайчай яйкі, а пячы. Зажадалася кандэру каўбасы — радзі а падавай. Задумалася якому ўрадіўку польскаму ехаць куды на гулянку — вьзі, а жыта ды іншы Божы дар моцне прыпадае на полі!

І ня тутары да трох. А то усыплюць такіх гарачых, што ніколі тое мейсца не астыгне. А што датыча іншаго парадку — лепей негаварыць: што што хоча з паллякаў, тое над імі і вырабляе, а мы — ня нікі!

— Божа, Божа! — стогне народ. — За што Ты нас так караеш?..

Далей цяжэй. Шугнулі на паллякаў большавікі. Ня вытрымалі польскія паўпанкі і цемрай пабеглі ў Польшчу.

Тут палякі паказалі свой свой запраўдны характар. Не засталася ніводнай вёскі на іх дарозе, якую не абрабавалі б да апошняга: пабралі і коні, і каровы, жыўнасць, і адзежу, калі хто непаспеў схавачь у лесі. Мала гэтага — і людзям спакою няма.

Нападучь п'яныя шалёныя жаўнеры на вёску абрабуюць усе, мужчыні павыганяюць у абор, а самі пачнуд гвалціць кабет і дзлўчат. Крык, лемант ідзе па ўсёй старане, аж воласы на галаве ўстаюць.

Лякацяць, бывала, бегуць жанкі і дзяўчаты, туляюцца дзень і ноч у лясох, хаваюцца ў ямах... Пачэз зусім народ.

Пашла далейшая мітусьня. Палякі адапхнулі большавікоў, вярнуліся да нас яшчэ зьлейшыя. Расстралялі шмат народу, які нібы-то спачуваў большавікам, пазаніхалі нашымі людзьмі ўсе турмы...

Праз некаторы час абвешчаюць палякі „мабілізацыю“ і цягнуць усю нашу моладзь у свае войска. Зразумела, усе мы адмовіліся ісьці. Лепей служыць чарту, чым польскім гвалтоўнікам. Пачалі лавіць нас і сілаю заганыць да войска. Назганялі, трымаюць, як ларэштантаў — нідзе шагу ня выпускаюць. Перавізлі потым пад Кракаў — давай муштраваць!

Мы па-польску не разумееш. Чужая і нейкая агідная мова. Загадае капірал зрабіць той або іншы артыкул — не патрапіш, бо ліха

яго разбярэ, што яно значыць.

Вось тут і ўліцела нам. І хамамі, і быдлам і паведама як яшчэ прызывалі. А колькі білі, штурхалі, зьдзекаваліся! Я на што цярплівы, а іншы раз Бог сьведка — душа рвецца сьцела ад крыўды і зжалю, як паглядзіш на паяверку над нашымі братамі.

Некаторыя так і ня вытрымалі гвалту і загінулі ў гэным неклі.

Мне асабліва шкада аднаго таварыша з нашай воласьці — гэта Міхась Войціка. Сянякові прыгожы хлапчак і цяпер стаіць у вачох. Ён ійдзе не шалаўся змалку па чужыне і вельмі зсумаваў на роднай вёсцы, атут яшчэ пабоі і зьдзекі польскіх капралаў і афіцэраў. Ня вытрымаў Міхась і ў адну ноч утік з суседа таварышам. Але м не пашанцавала: злавлілі на пэўдарозе і вярнулі назад у гэту катаргу.

Колькі іх білі, мучылі, душылі ў цёмнай катарзе... Вышаў Міхась на белы сьвет толькі праз два месяцы чорны бы зямля і смутны, смутны, смутны.

Мы як маглі разжалі Міхася. А шалёны капрал і дыкхнуць яму не дае, прымушае спаўняць самыя цяжкія загады і кожны дзень забіваць. Кусае губы Міхась і цярпіць — сохне. Гледзячы на яго, і мы сохнем.

Але ня доўга трываў Міхась.

Стаіць ён раз на варце пры нейкім складзе. Аж як раз ідзе капрал і адразу прыстаў да Міхася, што той ня так трымае стрэльбу, і тут жа пачынае бить яго бізучом. Міхась ня зьлісе крыўды і ўсказіў паганцу кулю ў сажы лоб, толькі лёгкат пашоў. Выратаваў Міхась

ую каманду ад вар'ята.

Пакуль збегліся на выстрал, Міхась пераскачыў цераз ляркан і хачеў дарваць да суседняга лесу, але некалькі польскіх куля даганілі яго... І загінуў хлапец!

Пасля гэтага з намі сталі гутаваць ужо, як з бунтоўшчыкамі, і яшчэ болей прыцснудлі.

Гаруем, мучымся і усё думаем, як выратавацца з пекла польскага.

А тут здоху пішуць, што палякі тое пабралі, гэтае абрабавалі, там скрыўдзілі, або ў турму насадзілі.

— Што-ж за доли наша такая? — думаем. — Усікі намі паневяраецца, усікі мучыць...

— Не! сказалі мы. — Пара перастаць быць чужым матэрыялам. Раней служылі расейцам, цяпер палякі, ляхаць сваімі падданымі. Не! Ні тых ні другіх! Паміраць, а бараніцца!

І ў адну ноч шмаг хто з нас шугнулі ў паход. Доўга мучыліся, а ўрэшці дабраліся да родных абшараў.

Нэідза і гвалт кругом. Без пары народ прападае. Бараніцца...

І вось цяпер я Беларускі Партызан. Як мага ратую свай крэй. Родны лес мой прытулак, стрэльба і бомба — мае сёстры.

Цяжкая праца, але, хоць і загіну; Бацькаўшчына ня скажэ, што я не заступіўся за яе ў ліхі час.

Партызан Габрусь М.

Калі хочаш, каб на Банькаўшчыне сям стаў Гэгендарфам, не сьлязі, злажыўшы рукі, а зьганся з чужымі мі-акувантамі.

Пасвячаю М. М.

На палянцы.

(Сцэна ў адным акце).

Прыгожая палянка ў яловым лесі.
Сонца спускаецца да заходу і асьвятляе мільянак з правага боку.

К а м а н д з е р партызанскага атрада, гадоў 30, сядзіць пад наві-
скаю елкаю — прачышчае стрэльбу.
Церад ім сядзіць паджымлы парты-
зан, гадоў за 50, Дрэ́мчык, тры-
дзючы на каленях сакеру. На гат-
це ў яго саламяны брыль.

Цішыня. Спакой.

К а м а н д з е р (сьціха спявае).

Галдоў магілы клічуць нас
На бой з чужынцамі ліхімі...
Ім трэба помніць кожны час,
Што тут свае мы між сваімі!

Бацькоў нядоля кліча нас —
Не застанемся-ж мы глухімі...
Ім трэба помніць кожны час,
Што тут свае мы між сваімі!

(Мацісй)

Зазывае ў гэты час
Аж на ранах сваімі...
Дык ж прысягу ўсе зараз —
На бой з чужынцамі ліхімі!!!

Дрэ́мчык: Добрая песня! Змо-
ду моцна люблю я песні: у іх ду-
шы запамінае, або набіраецца гар-
ату. (Надумаўшы трохі). А добра
было ў моладзці. Заўважце, бы-
ла, мні і адуля — „д чыстым полі
дзілі“, або — „Да цераз рэчку конік
бжыць“... слухаш і дзіць душою
у нейкі іншы край, вольны, прыго-

жы! Мне заўсёды ў такія хвіліны
хацелася быць жаўнерам, але воль-
ным, як сама воля... (Задумна). Па-
жандзіся з Гануляй... Дзяцей Бог ня
даў... Прышоў час... Пачаваў Гану-
лю... (Горача). Але дачакаўся: ця-
пер я ня толькі жаўнер, а ішчэ бо-
дэй—вольны партызан!

К а м а н д з е р: Так, дзядзька!
Сон іншы раз бывае ў руку. А ты
рад, што цяпер з нам?

Дрэ́мчык: Сынёк, роўны! Я
як на сьвет цяпер нарадзіўся! Усё
збыў, нат апошняю кароўку, што
адабралі палякі. Не баюся ні пана,
ні камісара!

(Падняўшы правую руку ў гару).
Трэ́ было паслужыць столькі гадоў
у маёнтках паганцаў польскіх, каб па-
знаць, як лёгка нам жылося!

К а м а н д з е р: Знаю, дзядзька,
знаю! Я хоць і ня служыў у маёнт-
ках, а шасьцёх нас сьдзела на тра-
цяку — нагараваліся таксама. Вось
пачакай: выглушым польскіх аб-
шарнікаў — і ўся зямля будзе наша.

Дрэ́мчык (схапіўшыся на ка-
лені): Праўда, Камандзёр? Будзе
няша? О, дай, Божа, дачакацца гэ-
тага моманту! Мне было цяжка, хай
хоць другім палягчае!..

(Усвакоіўшыся). Рука дужай
навушца, як кіраванца з стрэльбай...
—першы пайду проці усякага раз-
бойніка польскага. А з сакеркаю
не падта добра, асабліва здалék...

Камандзёр (глухачыць, як страляць): Вось, дзядзька, мацней за эту бамбулку пахілі управа — і мацнейша. А калі хочаш страляць, прытулі стрэльбу да пляча, зірні зоркам, пажмі пальцам сабакку — вось так... Куля як раз пападзе ў тоўсты зад польскага дэрмаеда!

Дрэмычкі: Так, так, разумею! Забрэмся ў гушчэр, там папробую стрэльнуць, хоць і шкада траціць парад папусці.

(Злева чутна песьня — „Гэй, мерад, партызаны“... што раз блікэй і мацней. Хутка з-за сляк вытодзяць звыш 10 малайцоў. У двух стрэльбы, іншыя нясуць у мяшкох хлеб і другую жыўнасць. Зблзўныся да камандзёра, клалюць машыні пад елкі).

Пярэдні (з стрэльбаю да Камандзёра і Дрэмычка): Хай жыве Зацькаўшчына! Добры вечар! Выбачайце, што доўга баніліся — цэлых два дні. Усё чакалі звяроту таварышаў...

Камандзёр: Хай жыве! Добры вечар, браты! А ўсе цэлыя вяртуліся?

Другі (з стрэльбаю): Усе цэлыя бо маленькай мяккі на мыей нозе німа чаго лічыць уронам. (Паказвае аблітую крышэю правую ногу, парэненую вышэй калячэнна).

Камандзёр (разглядае ногу): Чуюць не павяліет. Дзе-ж ты гэта знаў, Заміруць?

Другі: А ўчора ўвечары. Пацілі мя з Стасюком, прыпусьцілі гаварыцца, партаньць, каб на ўдзельні чунілі з боку Чорткага балота. Салі я прыгледзяўся, бачу — сунец-

ца ў малоднік некалькі канаркаў — гэта збоку Займішча — дзе пападаюцца дзікі... На палываньне мусіць Стасюк і кажа — ня будзем іх чапаць, ня ў наш бок ідуць — хай правальваюцца к чарту... А я ня ўтрываю: як убачу паганую жандарскую морду, так рукі і чэшуцца... Падышоў гэты я на край лесу. Гляджу — адзін канарка ня вельмі далёка ад мяне падняў вялікі грыб і паказвае таварышам, хваліцца, што знашоў. Ну, думаю, выбью з таіх акрываўленых рук родны грыб і нядобра пацэліўшыся з гарачкі, пусьціў кулю, але спудлаваў. Жандары кінуліся ўцякаць, хто куды, а адзін, відаць, старшы, аглянуўся і, звочыўшы што я за імі прую адзін, выстраліў у мяне і паню ў ногу. Тут чую — Стасюк з другога боку абдажыў бо жарыць з свайго карабіна. Але нядоля: кусты перашкаджалі, і ён свае дзьве кулі выпусьціў дарэмна.

Хоць мне і занякло ў пазе, я прую і прую ўперад: надда хацелася стрэльбу адабраць, хоць адну. А шкада, патронаў болей ня было... Вось толькі шапка польская (паказвае шапку з эрлом).

Дрэмычкі (кінуўшыся разглядаць польскую конфэдэратку): Ну, і шапка! Ліха іх галава! Визнозгія польскія пань, нічога лепшага не магалі прыдумоць... Рагатае страшадла!.. А вилухі! Гляньце, браткі! Дзяньбог запраўтыя недарэзаныя патуці! (ёсе галдыць і рагочуць).

Камандзёр (да ўсіх): Ну, хлопцы, кажэце, што рабіцца ў такіх вёсках, дзе вы былі.

Партызан (з ліку набываюшых у вёсках): Як і раней, народ

Стогне. Загналі зладзея польскія зусім маіх бацькоў і Тамашовых (наказвае на таварыша). Усё дапытваюцца, дзе мы. З палка, у якім былі мы, у польскім войску, ужо прышлі пайперы, каб нас лавіць. А тваю дзяржку, Камандзёр, канаркі адвэзлі ў турму. Забіваюць у вёсках, чуюць усіх, рэзуюць...

Камандзёр (нахмурыўшыся): Цяперлі шмат ад польскай збродні, шмат пацёрпім трохі... За тое аджытаці, як звольнімся ад напасынікаў першаўскіх.

(Да раненага): Мы загаварыліся, а пачаў у цябе дагэтуль не агледжана. Скідай хутчэй бот—дай я пзнаю (Сьбягаючы бот, да Дрэмыча): А ты, дзядзька, дастань з мянці ашучу чыстую і дай жбанок з вадой. (Абмывае і перавязвае ногу). Вось цяпер загойца.

Ранены (схапіўшыся на погі, пачаў мяцеліцу і спывае):

Ой, мяцеліца, мяцеліца мая,
Дзе ў лес ты маладога замяла!

Замяла ты ў партызаны мяне,
А хто з намі, той ніколі ня хібне!

Дрэмыч: Вось тэта дык маладзец! Нага прастрэляна, а яму нішто! З такімі не прападзеш і зямлі напэўна дачакаешся... (Да раненага). Дай, сьмячок, пацалую цябе! (Адымае і цалуе хланца).

Камандзёр: Ну, сябры! Цяпер у дарогу, бо хутка сьцявінае, а сьцежка праз балота блудная.

З свайго боку скажу вам гавіну. Пакуль вы хадзілі, я таксама павываў сям-там. Здыбў 20 стрэльбаў ая вясковых братоў і даведзеся, што нашы рады павелічана на 30 малайцоў з Лясніцы і Хлебніцы. Пакуль дабрэмса да прывалу, тамуна і яны там ужо будуць.

ЗАСЛОНА.

Парт. С. К.

І малады і стары павінен біцца з польскімі насільнікамі да апошняй кроплі крыві, бо іначай не дачакацца нам лепшай долі.

Яны пацешаюцца.

Польская нэцыя мае такія характэрныя асобнасьці, якіх ня чуваць у іншых народаў. Самае першае, што асабліва любяць палякі—гэта пацешыцца.

А вось і прыклад таго, як польскія акуністы пацешаюцца ў захопленым імі пазямі Крпі.

У вёсцы Сьвёда Райчанскай вол. Мавгрудзкага нав. дзе стаіць вузляметная каманда 25-га палка, здохла адна польская кабыла.

Казённае дабро (напрыклад, скура здохшай кабылы) не павінна прападаць. І капран каманды, пазнанец Вэліш, гэта добра зразумеў. Ён пачаў шукаць майстроў, каб зьняць з кабылы скуру. Спецыялістаў не знайшлося, але на цячасьце пачаў каправа ў яго камандзе аказатіся жаўнерь-беларусы, ды яны праслаўніліся.

І вось шэсьці православных жаўнераў Вэліш загадаў зьняць з ка-

Апошнія весткі.

Не цячэ...

Міністры п. Пілсудскага абегалі ўлесь сьвет, шукаючы, дзе б выпрасіць грошай, бо „касьцюшкі“ параўналіся ўжо з „савецкімі“.

Але, відаць, дурных больш няма: ні долары ні іншыя „моцныя папе-“

Адхрышчваюцца...

На Варшаўскай канфэрэнцыі паллякі ўсімі сіламі стараліся прыцягнуць да сваёй захватніцкай палітыкі іншыя паўстаўшыя народы і былі збаламуцілі нібы-то на „саюз“ Фінляндзію, Эстонію і Латвію.

Павінны сказаць, што і тут Польшчы не пашанцавала: самая дужая і багатая, Фінляндзія катэгорычна адмовілася падтрымліваць „польскія парадкі“.

ры“ ня хочунь цягнуць нішэнні польскіх абшарнікаў.

Яно і зразумела: паллякі ніколі ня здоляюць аплаціць і тых даўгоў, што ўжо нахвалалі раней, а таму „шафка замкнулася“...

Фінскі працоўны народ праз свой Сойм голасна заявіў, што з варшаўскімі пасільнікамі яму не па дарозе і ня сьвердзіў „саюзу“, на які быў згодзіўся фінскі прадстаўнік.

Хутка Польшча будзе падобна да бусла, які ня можа выляцець ў вырай і бадззяцца ў сьцюжу адзін па балоце...

Т. З.

Песня.

Гэй, уперад, Партызаны,
Шчыльнымі радамі!
Дружна ў ногу на змаганьне
З польскімі панамі!

Серп і косу мы аберням
На заўзятых ляхаў:
Бэльведэр іх пераверням,
Скінем „ожэл—бляху“!

Пан Пілсудскі чэша вуха,
Корчыцца ад страху:
Мы падпусьцім яму „муху“
З усяго размаху!

Рэфэрэнтаў трасца душыць,
І „канаркі“ млеюць:
Партызан брывей парушыць—
Ляхі ўсе шалеюць...

Гэть за Буг, паны-магнаты!
Гэть за Нарэў, чэрці!
Выпасі свае „пярыны“—
Уцякай ад сьмерці!

Сьмела ўперад, Партызаны,
Дружнай грамадою!
Мы адплацім за ўсе раны
Польскаю крывёю!!

Пасьля кожнай строфы прыпеў:

Раз-два, раз-два, уперад, Партызаны!

С. К-а.

Выдавец: Галоўны Штаб Беларускіх Партызанаў.

Рэдактар: Гэрман Скамарох.